

Een nieuwe reeks in HVB! Visserscafés in de jaren zestig te Oostende

I. Een inleiding tot het caféleven

Niemand zal ons tegenspreken als we stellen dat de visserscafés tot het cultureel patrimonium van de sector behoren. Meer zelfs, visserskroegen zijn zelf ook materniteiten van cultuur. Is het niet aan de tapkast dat de verhalen verteld worden die hun weg naar het visserslied vinden? Is het niet in de Oostendse visserskroegen dat schilderijtjes ons tot laat in de jaren zestig aan de roemrijke Vissersopstand van 1887 herinnerden? Is het niet in een Oostduinkerke visserskroeg dat ook vandaag nog de traditie van de Paardenvissers hoog gehouden wordt?

1964-1965, aan de beroemde Oostendse Trap. Eddy Serie, André Barbaix en Maurice Zanders. André is in die tijd matroos aan boord van de O 177 'Mijn Droom' van zijn vader Pierre Barbaix senior. Eddy en Maurice zijn vaarmaten aan boord van de O 628. Twee uitgaansmaten ook, zij vormen de kern van de Bende van Pies.

Het aantal visserscafés verhoudt zich uiteraard recht evenredig met het aantal vissers. In 1955 waren er 2.271 Vlaamse vissers; in 1960 waren er nog steeds 2.168; in 1965 worden er 1.901 geteld; in 1970 waren het er 1.643; in 1975 nog altijd 1.439. Tot in de vroege jaren zeventig vinden we de helft van dat aantal terug in en rond Oostende. In de stad waren toen tientallen cafés die mee konden genieten van de bloei in de visserij. Het is over deze periode dat

schipper Eddy Serie (°1945) ons verslag uitbrengt. Het aantal vissers nam na die periode sterk af. In 2006 telden we in heel het land maar 552 Vlaamse vissers meer en in 2009 dook dat getal voor het eerst onder de 500, een triest laagterecord. Samen met de vissers verdwijnen uiteraard ook de visserscafés. Tegelijk verdwijnt een pak visserscultuur.

Let wel, cultuur is geen synoniem van lieflijkheid. Er werd in die kroegen wel meer gedaan dan verteld, gezongen

Het ging er soms hard aan toe in het uitgangseven van de vissers. De Britse auteur O'Hanlon heeft er een uitleg voor. (foto VPRO)

en naar plaatjes gekeken. Het ging er soms hard aan toe. Visserscafés waren immers ook concentraties van jonge mannen, plekken waar de testosteron in het rond spatte. De Britse schrijver Redmond O'Hanlon (bekend door zijn deelname aan de televisiereeks over de *Beagle*, het schip waarmee Darwin op ontdekkingsstocht ging en die hem de bewijzen leverde voor zijn evolutietheorie) weet erover mee te spreken. Avontuurlijk als hij is, scheepte O'Hanlon ook in aan boord van een Brits vissersvaartuig, nam deel aan de diepzeevisserij, maakte op zee een orkaan mee en schreef er vervolgens een lezenswaardig boek over. (*) O'Hanlon krijgt het benauwd als hem het slaapritme aan boord van het vissersschip uitgelegd wordt: 'Omdat jij en ik en de jongens per zesendertig uur gemiddeld zo'n drie uur slaap zullen krijgen.' Bovendien: 'krijg je die drie uur slaap niet eens als drie uur achter elkaar. Er is zelfs geen tijd om een normale slaapcyclus van negentig minuten te voltooien. De slaaptijd wordt verdeeld over losse periodes van een uurtje, hooguit. Tussen de trekken door, wanneer het net is uitgezet, moet je je kans schoon zien. Maar pas nadat je klaar bent met het strippen, en sorteren en pakken en stouwen van de vangst van de vorige trek.' De gevolgen zijn ernaar: 'Je zult het zien. Ze draaien door. Wanneer ze aan de wal komen. Dan worden ze gewelddadig. En jij, Redmond, jij ook, je zult doordraaien... En ik ook. Ik zal doordraaien. Dat gebeurt altijd. Je zult het zien. Je weet niet meer wie je bent. Je drinkt. Je maakt amok.' 'Na zo'n vijf à zes dagen en nachten van hooguit een halve slaapcyclus per keer, maximaal drie kwartier per twaalf uur, beland je in de manische fase van tekort aan slaap. En de jongens gaan daar telkens wanneer ze op zee zitten weer doorheen! Het is een of andere chemische reactie in onze hersenen, Redmond. Geen slaap. (...)'

Reder op rust, oud-schipper Eddy Serie brengt ons vandaag en volgende maanden een verslag over het uitgangsleven van de Oostendse vissers in de sixties.

Vissers 'bazelen niet over het onderbewustzijn! Nee, zij laten de mentale pijn van dit alles alleen merken door stomdronken te worden zodra ze de wal op gaan. En uiteraard is er niemand, niemand aan de wal die hen begrijpt of vergeeft. En dan hebben ze minstens zesendertig uur slaap van het hoogste niveau nodig – maar hun vrouwen hebben zich al helemaal in de stress gewerkt, omdat ze zich verwaarloosd voelen, omdat ze twee of drie weken zonder man hebben gezeten, en helemaal aan hun lot zijn overgelaten en in hun eentje op de kinderen hebben moeten letten, zonder dat ze een dag vrij hebben gehad, en hun man heeft zich op zee vermaakt, en daarom vertellen ze hem over alle problemen die hij heeft veroorzaakt doordat hij weg is geweest en dan staan ze er verdomme op samen te gaan winkelen... En daarom wordt het weleens, heel af en toe, gewelddadig. En dan belt iedereen de politie.'

Hoe dan ook, Eddy Serie, schipper-reder op rust, neemt ons mee naar zijn jeugdijaren in Oostende en dus ook naar de etablissementen die jonge vissers in die stad gingen opzoeken. Hoe ging het er daar in die tijd aan toe? Kom met ons meekijken in 't Schiptje, de Rialto, 't Kroegske, Titan, Noordzee, Walvis, Ferry Boat, bij Tibbetjes, Brixham, Zeezwaluw, Het Mosselhuis, Fats, Zeilschiptje, De Witte Zee, Belcanto, Docksy, Autocar, 't Meiklokje, Zephyr, bij Zwarte Maria, Bij Gaby, de Welkom, De Accordeonist, 't Visschertje, Het Mandje, de Nieuwe Zaal, West Hinder, Viking, 't Fonteintje, Santa Maria, Roulette, Ponderosa, Breughel, Celta, Vieux Temps, bij Notje, jeugdclub De Kim, Rembrand, Royal, Shamrock, Toulouse, Sinjoorke, Saint Tropez, Turf, Venus, Djinn, Van's, Versailles, King George en The Flemish Inn...

Laten we het woord geven aan Eddy Serie, een ervaringsdeskundige.

De bende van Barbé

Peetje en meetje vertellen me over het Oostendse uitgangsleven tussen WO I en WO II. Mijn vader, voor de oorlog visser in Zeebrugge, doet hetzelfde. Ook daar gaan de vissers stevast feesten als ze weer aan land zijn. Net zoals ikzelf dat later zal doen in Oostende, met mijn vrienden, allemaal jonge vissers.

Mijn familie ontvlucht het geweld van Wereldoorlog II naar Engeland, Brixham. Daar ontstaat een hechte Belgische groep vissers uit Zeebrugge, Nieuwpoort en Oostende. Ze werken hard, verdienen veel geld en hun uitgangsleven is er dan ook naar. In Brixham bezoeken ze danszalen en pubs. Per taxi of met de bus gaat het ook naar het grotere Torquay om daar te dansen in moderne danszalen.

Na de oorlog doen hun kinderen hetzelfde in Oostende. Het is 1954. Wij wonen in de Sint-Pieterstraat, rond de bekende kerktoren van de Peperbusse, samen met mijn grootouders langs moeders kant. Hun twee zonen, mijn nonkels, zijn zeven en negen jaar ouder dan ik. Mijn favoriete nonkel is dan zestien en na een week van hard werken in de kustvisserij gaat hij 'van sortie' op zaterdagavond en zondagmiddag.

In september 1960 begin ikzelf ook te varen op het kustvaartuig O 628 Eddy van mijn vader. De kustvisserij heeft in Oostende een belangrijke troef: de Trap. In de krant leest men er in die tijd niet veel over, maar heel België weet die steiger wel liggen. Wie naar Oostende komt, bezoekt de Trap en neemt vandaar vis of garnaal mee naar huis. De Oostendse kustvissers varen er wel bij. Goede vissers die actief zijn in de Oostendse IJsland- en middenslagvisserij hebben in die tijd overigens evenmin te klagen. Die bloeiperiode in de Oostendse visserij duurt ongeveer even lang als mijn actieve vissersloopbaan geduurd heeft. Die begint in 1960 en stopt in 1992. Vanaf het begin jaren negentig gaat het met de Belgische visserij razendsnel achteruit.

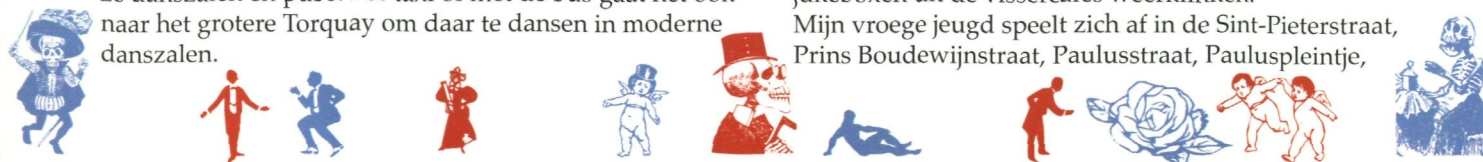
De Oostendse visserij boert in het midden van de vorige eeuw verdomd goed en de hele gemeenschap vaart er wel bij. De visserij heeft in de stad veel invloed. Voetbalclubs worden gesponsord door leidende figuren uit de sector. Er staan heel wat vissers op de lijst die visserijvoorman Pros Vandenberghe bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1952 voordraagt. De mensen van de donderdagmarkt zeggen dat ze aan hun verdiensten zien dat het goed gaat in de visserij. Maar het zijn vooral de cafés van het visserkwartier en bij uitbreiding die van heel Oostende die mee genieten van de welvaart in de visserij.

Jonge vissers krijgen veel drinkgeld en ze gebruiken dat geld daar ook voor. De jonge vissers, met al dat geld op zak, zijn heer en meester in de vissercafés. Ze gaan op stap na een week actief geweest te zijn in de kustvisserij of na veertien tot achttien dagen gewerkt te hebben in de IJsland- of in de middenslagvisserij; ze hebben in die periode geleefd in omstandigheden waar een buitenstaander zich maar moeilijk een idee van kan vormen. Feesten is voor ons een uitlaatklep. Maar de jongens gaan uiteraard ook op zoek naar meisjes, om er korte of levenslange relaties mee aan te gaan.

Bijna iedere jonge visser in Oostende krijgt jaarlijks, met oktoberkermis, een nieuw pak van zijn ouders. Die zorgen dan tegelijk ook voor moderne schoenen, hemden, kousen, dassen en overjassen. De jonge visser wordt goed verzorgd, want hij brengt extra geld in 't laatje. Het is gebruikelijk dat hij zijn geld afstaat zolang hij bij zijn ouders woont. Maar daarnaast is er natuurlijk ook nog het drinkgeld. Veel meisjes zoeken het gezelschap van jonge vissers op. Ze weten dat die over veel drinkgeld beschikken en er gul mee trakteren. Andere meisjes willen om dezelfde reden niets met jonge vissers te maken hebben. Het plaatje heeft inderdaad twee kanten.

Geen visserscafés zonder jukebox. Het zijn de hoogtijdagen van de popmuziek. In Groot-Brittannië alleen al zijn zo'n 6.000 muziekgroepjes aan de slag. De muziek die we in de jaren zestig over ons uitgestort krijgen, spreekt de vissers aan omdat de popmuzikanten bijna allemaal telgen uit arbeidersmilieus zijn. Het is onze muziek. Als straatjongen in het zuidelijk deel van het Visserskwartier horen wij de jukeboxen uit de vissercafés weerklinken.

Mijn vroege jeugd speelt zich af in de Sint-Pieterstraat, Prins Boudewijnstraat, Paulusstraat, Pauluspleintje,

1966 in café Rialto, van l. naar r.: René Lambrecht (IJslandvisser), Eddy Serie (kustvisser), Maurice Zanders (kust en IJsland), cafédochter Monique, Ronny Deschepper (kust) en Gustaaf Verburgh (kust).

1964, café Rialto, van l. naar r.: Lucien Desomer (kust), Ronny Deschepper (kust), cafédochter Monique, Eddy Serie (kust), cafédochter II en Freddy Heinderson (kust).

Op stap

Richting station van Oostende gaan we via de brug en de Sint-Franciscusstraat naar het Pauluspleintje. Op de eerste hoek bevindt zich *Café Rialto*. Dat is geen specifiek visserscafé, hoewel er ook veel vissers komen. De tapkast staat achteraan de vierkante cafézaal. In de vroege jaren zestig zijn daar twee cafédochters actief, geen vissers-telgen, maar men ziet er graag de vissers over de vloer komen.

In 1960, op een zondagnamiddag in september, ga ik daar voor het eerst binnen. Het is meteen het eerste café dat ik zelfstandig bezoek. Ik ontmoet er de twee cafédochters,

daar in het duister wat beter kennismaken met hun meisje. Ik ontmoet er de bekende Vlaamse acteur Julien Schoenaerts, met een groep vrienden. Er komt daar wel meer schoon volk over de vloer. Uitbater Iwein Scheer, een geboren Brusselaar, wordt een bekende Oostendenaar. Mij kent Iwein als kustvisser want ik moet telkens 't Kroegske passeren om aan boord te gaan. 'Dat moet je eens lezen' zegt Iwein op een dag tot mij en hij geeft me een boek: 'Gangreen' van Jef Geeraerts.

Op de zuidwesthoek van het Pauluspleintje, op de hoek van de Paulusstraat is er *Café Titan*, een klein cafeetje met een lange toog; veel barkrukken, enkele tafels. Iets later in de tijd, de jaren zestig voorbij is Chris er uitbaatster.

Ze werkt met jonge serveuses, Vlaamse maar ook Hollandse en Engelse. Het café wordt door redelijk veel jonge vissers bezocht. Het gerucht gaat dat er ook soms IRA-leden aan de toog zitten, die op de mailboot wachten.

Op de noordwesthoek van het Pauluspleintje, hoek Paulusstraat heeft men *Café Noordzee*, uitgebaat door *Phillemon*, een ouder geworden IJslandvisser, het type van een zware jongen. Het is een café waar bijna uitsluitend vissers komen. Het kan er ook hard aan toe gaan. In café De Noordzee wordt hevig gedronken en... zeer dicht gedanst.

Eddy Serie

(Vervolgt)

(* *Storm van Redmond O'Hanlon* (ISBN 978 90 467 0286 4), een boek van 350 pagina's over de hedendaagse visserij is aan zijn zesde druk toe en werd in 2003 uitgegeven door Pandora. Meer over dat boek vind je op het internet in <http://www.blogweb.be/artikel/florblogt/id/9018/Storm--een-bespreking>.

(**) *Irma Bubbeline* (1897-1961). De Oostendse visser Dedrie had een gezwel op zijn kaak en werd daarom Bubbeline genoemd. Zijn echtgenote kreeg de naam Bubbeline. Toen haar dochters groot genoeg waren om volk aan te trekken, opende ze een herberg in het oude Boonestraatje te Oostende. *Helen*, een van de dochters, huwde ene *Henrickx*. Uit dit huwelijk ontsproot *Irma* die later de herberg uitbaatte en die tegelijk de bijnaam verder droeg, *Irma Bubbeline*. Deze *Irma* had een stem als een klok. Ze kende een groot repertoire volksliedjes die ze in het café ten gehore bracht. (Uit Het groot Oostendsch liedboek van Jef Klausling.)

Iwein, uitbater van 't Kroegske, ziet de jonge Eddy Serie regelmatig naar 't schip trekken. Op een dag stopt hij hem een boek toe. 'Dat moet je lezen' zegt hij tot de jonge visser. (foto joc)

Annie en Jeanine. Die laatste is zestien en ze is de jongste van de twee. Zij wordt mijn eerste vriendinnetje en we zitten heel de middag dicht tegen elkaar te praten en iets te drinken. Ze heeft echter ook al oudere vriendjes. De platen die me aan die tijd laten herinneren heten 'Suspicion' en 'Temptation' van The Everly Brothers.

Later gaat komen er andere uitbaters, weer met twee dochters. Zij zijn het die op de foto staan. Vooral Monique is ons welgezind en kan meedoen met onze manieren.

Vervolgens gaat het naar 't *Kroegske*, bekend in heel Vlaanderen. Het is, zoals de naam al zegt, een klein kroegje. Er staat één tafeltje en een stevige toog, men heeft boven de tapkast nog wat plaats en trapafwaarts is er een groter zaaltje waar het heel donker is. Zoals ook andere jongeren dat doen, gaan veel jongere vissers

CREVITS

IMPORT - EXPORT - ALLERLEI KETTINGEN EN KETTINGMATTEN
ANKERS - HERBRUIKBARE MATERIALEN - VISSERIJBENODIGDHEDEN
RUBBER BOLLLEN EN RUBBER RINGEN

Marcus Gerardsstraat 12, 8380 Zeebrugge. Tel.: 050 54 48 33
Kotterstraat 42, 8380 Zeebrugge. Tel.: 050 54 45 85
Ankerstraat 20, 8400 Oostende. Gsm: 0475 30 39 87
Fax: 050 54 79 11

Telefoneren vanuit Nederland: +32 50 54 48 33